

EGY HIÁNYPÓTLÓ KÖTET

Egy név. Mögötte egy ember. Egy kárpátaljai. Vannak szép számmal. Fiatal kárpátaljai, a Magyarországon dolgozó vendégmunkások egyike. Számuk változó. Egy kárpátaljai magyar, aki szerencsét próbálni ment a messzi-közel külhonba, az édes-gyűlölt Ohazába abból az országból, ahol született. Egy az ezrek közül, akinek volt bátorsága túllépni a vendégmunkás-léttel együtt járó tengődésen, szembenézni azzal a szivárvánnyal, ami sokak számára Magyarországot jelenti; meglátni és láttatni a hétszín szépség mögött a lehangoló sivárságot. Ezt kellett tennie, mert Odaát falak állták útját az arcából sugárzó bizalomnak, legszebb szándékainak; mert le akarta rombolni ezeket a falakat, hogy újakat rakjon helyettük, ajtókkal és ablakokkal, amelyek közt lakni lehet. Ahogy az egy építőmunkáshoz illik. Egy melós valahol Magyarhonban, egyetlen a sokaságból, akinek a neve fennmarad: Lengyel János.

*

Ezek a gondolatok kezdtek kavarogni bennem a *Fallal az arcnak* című kötet olvasásakor, amely különösen megkapott, hiszen magam is több évig kuliztam vendégmunkásként Magyarországon. Akár találkozhattam volna a szerzővel, hiszen például a Kunigunda úti munkásszállón én is laktam. Mindaz, amit könyvében ábrázol – a helyszínek, az alakok, a sorshelyzetek – maga a póre valóság. Az értetlenség, a közöny falával szembefordulva Lengyel János tükröt tart egy egész társadalom elé, amelyben háborzongató hitelességgel rajzolódik ki az anyaország társadalmának mai mentalitása a beidegződöttségektől a hibákon át az elvétve megcsillanó erényig – ha az utóbbi fogalmát egyáltalán ismeri még a mai magyar társadalom.

A kötet naplóbejegyzéseknek is tekinthető írásaiban felvetett problémákkal már régen szembesíteni kellett volna a köztudatot, ám hamis szemérmességből évtizedekig mindenki hallgatott róluk, pedig a legtöbb kárpátaljai családot érintik. Számunkra ugyanis a magyar vendégmunkás-státus sokáig szinte az egyetlen megélhetési módot jelentette. A forint büvöletében forgott a világ, ez a pénz nem biztosította a megélhetéshez szükséges vérkeringést. Hogy milyen áron jutott hozzá az ember, mindegy volt. Gyakran magas végzettségű szakemberek – mérnökök, tanárok, orvosok – vállaltak bármilyen kulimunkát: betonoztak, maltert keverték vagy cipeltek, utcát söpörtek, szóval bármit elvégeztek, amiért forinttal fizettek. Cakhogy mindennek ára van: emberek züllöttek el, családok mentek tönkre, és aki munkavállalási engedély nélkül dolgozott, előbb-utóbb elérte végzete: évekre kitoloncolták hazájából, mint egy bűnözőt. És ők eltűrtek minden vérlázító sértést; hallgattak és dolgoztak a forintért, ami jó néhány esetben talán még aznap kocsmába vagy pénznyelő játékgépek gyomrába vándorolt. Kevesen gazdagodtak meg ebből az életmódból: a munkavállalók – vállalkozók –, akik fényes Merciken, Audikon jártak brigádról

brigádra, hogy felvegyék a sarcot és felügyeljék, nehogy valamiképpen elviselhető legyen a melós élete. Egyik bevált módszerük volt az utolsó havi munkabér visszatartása, ezzel biztosítva, hogy az emberük kényszerből újra visszatérjen – hiszen senki sem szeret ingyen dolgozni. Ha mégse tért vissza, még jobban jártak, mert munkaerő volt elég, a ki nem fizetett bér pedig az ő zsebüket gazdagította. (Mint a mi járandóságunk, amikor nyolcadmagammal a kemény téli idő és az elviselhetetlen, fűtetlen szálláshely arra kényszerített, hogy csapat-paport odahagyva, szinte menekülésszerűen, egy fillér nélkül lépünk le. Igaz, ez volt mindannyiunk hattyúdala Magyarországon, azóta egyikünk se lépte át a határt, és nincs is szándékunkban. Hogy a kísértést is elkerüljem, az útlevelem érvényességét sem hosszabbítottam meg. Inkább Ukrajnában próbálkoztunk tovább, ahol legalább tiszteltek minket, ahol magyarok voltunk, míg Magyarországon „ukránok”... Közben megjelent első verseskötetem, de erről – biztos, ami biztos – mélyen hallgattam a főnökök előtt, nehogy a szemembe mondják: nekik nem rímfaragóra van szükségük, hanem rabszolgára.)

Lám, a magam „élményeit” kezdtem sorolni, mert Lengyel János könyve mindezeket a problémákat annyira plasztikusan ábrázolja, hogy óhatatlanul feltolulnak bennem az emlékek.

A *Fallal az arcnak* szórakoztató olvasmány is, ám legfőbb értéke – újra hangsúlyozom – az igazsólás. Nincsenek benne túlzó, kitalációs történetek. Ugyanakkor szociológiai tanulmány is, amely egy adott népréteg adott körülményeit boncolgatja egy bizonyos időzónában, már-már tudományos részletességgel.

Bár humoros történeteket is találunk a kötetben, a szerzőt írás közben a keserűség motiválhatta, hisz a legtöbb történetnek szemtanúja, sőt részese. Külön erénye, hogy keserű élményeit jó érzéssel iróniává oldja, nehogy az olvasó elveszítse minden reményét. Az együttérző szorongás mellett így ad lehetőséget a görcsoldó nevetésre is, hogy végül bevallja: mindezek ellenére a hazájának tekinti Magyarországot, mert ő is magyar. Íme, a belülről fakadó haza- és nemzetszeretet ékes példája.

Ezt a könyvet mindenkinek szíves figyelmébe ajánlom, sőt, elolvasását a magyar állampolgárok számára kötelezővé tenném, hogy szembesülhessenek saját énjükkel; de honfitársaim számára is, akik most készülnek külföldi munkát vállalni, hogy felkészüljenek belőle a várható helyzetekre, esetleg még idejében átgondolják szándékukat.

Gratulálok Lengyel János könyvéhez, és kívánom a szerzőnek, hogy álmai valóra váljanak. Ő kétszeresen megdolgozott a sikerért. (*Lengyel János: Fallal az arcnak. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2008.*)